
ANNALES
UNIVERSITATIS MARIAE CURIE-SKŁODOWSKA
LUBLIN - POLONIA

VOL.LIX, SUPPL. XIV, 122

SECTIO D

2004

Katedra Środowiskowej Opieki Zdrowotnej, Wydział Pielęgniarstwa i Nauk o Zdrowiu AM
w Lublinie

Chair of Community Health Care, Faculty of Nursing and Health Science
Medical University in Lublin

EDYTA GAŁĘZIOWSKA, RENATA DOMŻAŁ-DRZEWICKA,
HANNA KACHANIUK, MAŁGORZATA OSTROWSKA-OGÓREK,
ANDRZEJ STANISŁAWEK

Sources of knowledge about pregnancy, labour and care for a new-born child used by pregnant women

Źródła wiedzy na temat ciąży, porodu i opieki nad małym dzieckiem wykorzystywane przez kobiety ciężarne

Świadome przygotowanie do macierzyństwa wymaga przede wszystkim od kobiety, ale także i od jej partnera, zdobycia wiedzy i umiejętności, niezbędnych do samoopieki i samopielęgnacji w okresie ciąży i porodu oraz opieki nad małym dzieckiem. Korzystne jest, jeśli wykorzystuje się w tym okresie źródła, co do których można mieć pewność, że przekazywana w nich wiedza odpowiada aktualnemu stanowi wiedzy. Z tego względu najbardziej istotne są informacje, uzyskane od osób zajmujących się doradztwem i poradnictwem w omawianym zakresie (np. lekarz, położna, pielęgniarka), a także z poradników i czasopism, przygotowywanych przez profesjonalistów. Nie do przecenienia jest także rola szkół rodzenia.

Celem pracy jest próba określenia wykorzystywanych źródeł wiedzy przez kobiety, przygotowujące się do porodu i opieki nad małym dzieckiem oraz czynników, mających istotny wpływ na ich wybór. Badania ankietowe przeprowadzono w losowo wybranych oddziałach położniczych w Lublinie wśród kobiet, wypisywanych po porodzie do domu, w okresie od maja 2001 roku do maja 2003 roku. W efekcie otrzymano 430 ankiet, które zakwalifikowano do analizy statystycznej.

Dla potrzeb niniejszej pracy dokonano podziału wykorzystywanych źródeł wiedzy na wiarygodne (szkoła rodzenia, położna środowiskowa i z poradni K oraz czasopisma, poradniki, audycje programy radiowe i w telewizji na ten temat), mało wiarygodne (znajomi z małymi dziećmi, rodzina, prasa kobieca) oraz różne (tzn. wykorzystywanie zarówno wiarygodnych, jak i mniej wiarygodnych źródeł). Jako zmienne przyjęto: wiek rozrodczy, miejsce zamieszkania, wykształcenie oraz obecność diety.

Do oceny związku między badanymi cechami wykorzystano test χ^2 ; jako poziom istotności przyjęto $\alpha=0,05$.

CHARAKTERYSTYKA ANKIETOWANEJ GRUPY

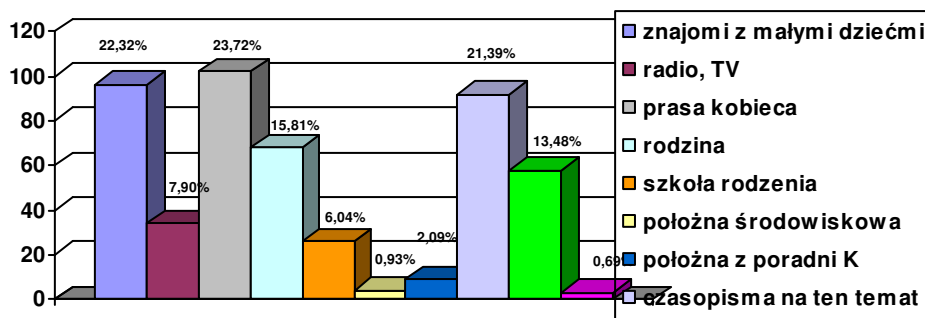
Zdecydowaną większość wśród ankietowanych stanowiły mieszkanki miast, których było 67,90%. Pod względem wieku rozrodczego dominowały kobiety młodsze, tj. do 30 r.ż. (75,81%), przy czym średnia wieku wynosiła 28 lat. Tylko co czwarta kobieta ukończyła swoją edukację na poziomie szkoły podstawowej lub zawodowej (25,81%); kobiet z wyższym wykształceniem było 26,15% badanych.

Średni czas trwania ciąży w ankietowanej grupie wyniósł 38,5 tygodnia. Przed terminem zostało rozwiązanych 13,60% ciąż.

Nieco ponad połowa respondentek posiadała obecnie jedno dziecko (55,34%); niemal co trzecia zaznaczyła, że ma dwójkę potomstwa (31,62%). Tylko 13,02% kobiet posiadało troje lub więcej dzieci.

WYNIKI BADAŃ

Ankietowane kobiety wykorzystywały różne źródła wiedzy o ciąży, porodzie oraz opiece nad noworodkiem i niemowlęciem (ryc.1). Najczęściej wskazywanym źródłem była prasa kobieca (23,72%), a także znajomi, posiadający małe dzieci (22,32%) i czasopisma poświęcone tym zagadnieniom (21,39%). Najrzadziej wskazywano szkołę rodzenia (6,04%), położną z poradni dla kobiet (2,09%) oraz położną środowiskową (0,93%).

Ryc. 1 Wykorzystywane źródła wiedzy na temat ciąży, porodu i opieki nad małym dzieckiem

Wykonana analiza statystyczna wykazała, że na wykorzystywane źródła wiedzy istotny wpływ miało miejsce zamieszkania ($p < 0,05$), posiadane potomstwo ($p < 0,05$) i – w największym stopniu- wykształcenie ($p < 0,001$); nie wykazano natomiast, by wiek rozrodczy kobiet miał związek z wykorzystywanymi przez nie źródłami wiedzy ($p > 0,05$).

Analizując wyniki badań ze względu na miejsce zamieszkania można zauważyć, że mieszkanki wsi częściej wykorzystywały źródła mało wiarygodne (42,65%), natomiast kobiety z miasta- różne (43,45%)- tab.1. Źródła wiarygodne były wykorzystywane w różnym stopniu tak przez kobiety z miasta, jak i mieszkanki wsi (odpowiednio: 25,52% i 26,47%).

Tab.1 Wykorzystane źródła wiedzy a miejsce zamieszkania i wiek rozrodzcy kobiet

Źródła wiedzy	Miejsce zamieszkania		Wiek rozrodzcy	
	Wieś	Miasto	Młodszy	Starszy
Różne 172 os.-40%	44 30,88%	128 43,45%	135 41,57%	37 35,42%
Mało wiarygodne 148 os.-34,41%	58 42,65%	90 31,03%	114 34,59%	34 31,29%
Wiarygodne 110 os.-25,58%	36 26,47%	74 25,52%	77 23,90%	33 33,33%
Razem (430 os.-100%)	138 32,10%	292 67,90%	326 75,81%	104 24,19%
p	p<0,05 (*)		p>0,05 (-)	

Różnice w odpowiedziach kobiet w wieku rozrodzonym młodszym, jak i starszym, były nikłe i nieistotne statystycznie.

Natomiast pod względem wykształcenia zdecydowaną większość stanowiły kobiety z edukacją, ukończoną na poziomie szkoły podstawowej lub zawodowej, które zaznaczyły tylko mało wiarygodne źródła wiedzy- było ich 58,18% (kobiety z wykształceniem średnim lub wyższym- 27,04%). Respondentki lepiej wykształcone najczęściej wskazywały różne źródła wiedzy (46,54%) niż kobiety słabiej wykształcone (20%)- tab.2.

Tab. 2 Wykorzystane źródła wiedzy a wykształcenie i posiadane potomstwo

Źródła wiedzy	Wykształcenie		Potomstwo		
	Podstawowe/ Zawodowe	Średnie/ Wyższe	Jedno	Dwoje	Troje i więcej
Różne 172 os.-40%	23 20,00%	149 46,54%	106 44,54%	54 39,71%	12 20,69%
Mało wiarygodne 148 os.-34,41%	64 58,18%	84 26,42%	84 35,29%	40 21,24%	24 41,38%
Wiarygodne 110 os.-25,58%	24 21,82%	86 27,04%	48 20,17%	42 30,88%	20 34,48%
Razem (430 os.-100%)	111 25,81%	319 74,19%	238 55,34%	136 31,62%	56 13,02%
p	p<0,001 (***)		p<0,05 (*)		

Dosyć interesujące wyniki otrzymano, analizując odpowiedzi kobiet ze względu na ilość posiadanego obecnie potomstwa (tab.2). Zaobserwowano, że wraz ze wzrostem liczby posiadanych dzieci maleje grupa kobiet, które wykorzystywały różne źródła wiedzy (odpowiednio: 44,54%, 39,71% i 20,69%); wzrasta natomiast ilość kobiet, które wskazywały tylko wiarygodne źródła informacji (odpowiednio: 20,17%, 30,88% i 34,48%), choć można zauważyć także, że respondentki posiadające przynajmniej troje dzieci częściej wykorzy-

stywały źródła mało wiarygodne w porównaniu z kobietami, posiadającymi dwójkę potomstwa (odpowiednio: 41,38% i 21,24%).

WNIOSKI

- Grupa ankietowanych kobiet była zróżnicowana ze względu na wykorzystane źródła wiedzy na temat ciąży, porodu i opieki nad małym dzieckiem. Świadczy to o tym, iż kobiety chcą świadomie przygotować się do porodu i opieki nad małym dzieckiem poprzez zdobycie wiedzy, a wykorzystując różne źródła dążą do jej weryfikacji.
- Badania wykazały, że szkoły rodzenia oraz położne rodzinne i pracujące w poradniach dla kobiet nie są znaczącymi źródłami wiedzy dla kobiet. Jest to tym bardziej niepokojące, że w założeniach reformy systemu ochrony zdrowia to właśnie położne mają docelowo sprawować opiekę nad kobietą w ciąży przebiegającej bez powikłań.
- Szczególną rolę w zakresie przygotowania do porodu i opieki nad małym dzieckiem powinny pełnić położne w stosunku do kobiet, mieszkających na wsi oraz posiadających niski poziom wykształcenia, gdyż te grupy kobiet znacząco częściej swe przygotowanie do trudu porodu i opieki nad małym dzieckiem opierają tylko na mało wiarygodnych źródłach wiedzy.

STRESZCZENIE

Świadome przygotowanie do macierzyństwa wymaga zdobycia wiedzy i umiejętności, niezbędnych do samoopieki i samopielegnacji w okresie ciąży i połogu oraz opieki nad małym dzieckiem. Pożądane jest wykorzystywanie w tym okresie źródeł, co do których można mieć pewność, że przekazywane w nich informacje odpowiadają aktualnemu stanowi wiedzy.

Celem pracy jest próba określenia wykorzystywanych źródeł wiedzy przez kobiety, przygotowujące się do porodu i opieki nad małym dzieckiem oraz czynników, mających istotny wpływ na ich wybór. Jako metodę badawczą wykorzystano sondaż diagnostyczny. Grupę badanych stanowiły położnice z lubelskich oddziałów położniczych po porodzie dziecka żywego, którym w dniu wypisu do domu zaproponowano wypełnienie kwestionariusza ankiety. Badania przeprowadzono w okresie od maja 2001 roku do maja 2003 roku. Do analizy zakwalifikowano 430 kwestionariuszy.

Jako zmienne przyjęto: wiek, miejsce zamieszkania, wykształcenie oraz obecną dietność. Do oceny związku między badanymi cechami w analizie statystycznej wykorzystano test χ^2 ; jako poziom istotności przyjęto $\alpha=0,05$. Z ważniejszych wniosków stwierdzono, że co trzecia kobieta korzystała z mało wiarygodnych źródeł wiedzy; na ich wybór istotny wpływ miało miejsce zamieszkania, obecna dietność oraz – w największym stopniu – wykształcenie.

SUMMARY

Conscious preparation for motherhood requires gaining knowledge and skills necessary for self-care during pregnancy and puerperium and for care for a newborn child. It is advisable at this time to use sources which are certain to convey information corresponding to the present state of knowledge.

The aim of the study was an attempt to assess the sources of knowledge used by women preparing for delivery and care for a newborn child and the factors which influenced their choice of the sources. A diagnostic survey was used as a research method. The study group consisted of women after delivery of a live child in Lublin maternity units who, on the day of discharge from hospital, were given a questionnaire to fill in. The study was conducted between May 2001 and May 2003. Four hundred and thirty questionnaires were qualified for analysis.

The accepted variables included age, place of living, education and present number of children. χ^2 test was used in statistical analysis to assess the relationships among the features studied; $\alpha=0.05$ was assumed as the level of significance. One of the most important conclusions was that every third woman used the sources of knowledge which were unreliable; the choice was influenced by the place of living, the present number of children and - to the greatest extent - education.